

U S T A W A

z dnia

o odpowiedzialności materialnej funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej i Urzędu Ochrony Państwa za szkody wyrządzone w mieniu tych organów.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Ustawa normuje sprawy odpowiedzialności materialnej funkcjonariuszy:

- 1) Policji, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej – za szkody wyrządzone w mieniu organów i jednostek organizacyjnych podległych lub podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- 2) Służby Więziennej – za szkody wyrządzone w mieniu organów i jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Sprawiedliwości,
- 3) Urzędu Ochrony Państwa – za szkody wyrządzone w mieniu jednostek organizacyjnych Urzędu Ochrony Państwa.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) "funkcjonariuszach" – należy przez to rozumieć: policjantów, funkcjonariuszy Straży Granicznej, strażaków Państwowej Straży Pożarnej, funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa,

- 2) "właściwym organie" - należy przez to rozumieć organ Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, będący dysponentem środków budżetu państwa trzeciego stopnia, albo Szefa Urzędu Ochrony Państwa.

Rozdział 2

Zasady odpowiedzialności materialnej funkcjonariuszy

Art. 2.

1. Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność materialną według zasad określonych w ustawie, jeżeli w czasie pozostawania w służbie wyrządził, ze swojej winy wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków służbowych, szkodę w mieniu określonym w art. 1 ust. 1.
2. Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność materialną za szkodę w granicach rzeczywistej straty poniesionej przez organ lub jednostkę organizacyjną, o której mowa w art. 1.
3. Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego wynika szkoda.

Art. 3.

Funkcjonariusz nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe wskutek:

- 1) zdarzeń losowych, jeżeli nie można było zapobiec ich skutkom,
- 2) ubytków naturalnych,
- 3) niezawinionych awarii lub uszkodzeń sprzętu, maszyn, urządzeń i uzbrojenia,
- 4) działania w granicach uzasadnionego ryzyka,

- 5) poczynienia nakładów na przygotowanie lub częściową realizację zadań inwestycyjnych i remontowych, wycofanych z planów realizacyjnych.

Art. 4.

Właściwy organ jest obowiązany wykazać okoliczności uzasadniające odpowiedzialność funkcjonariusza oraz wysokość powstałej szkody.

Art. 5.

W razie wyrządzenia szkody przez kilku funkcjonariuszy, każdy z nich ponosi odpowiedzialność za część szkody, stosownie do przyczynienia się do niej. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie stopnia winy i przyczynienia się poszczególnych funkcjonariuszy do powstania szkody, a wina każdego z nich jest bezsporna, odpowiadają oni w częściach równych.

Art. 6.

1. Funkcjonariusz odpowiedzialny za szkodę jest obowiązany do zapłaty odszkodowania w wysokości wyrządzonej szkody, jednak odszkodowanie nie może przewyższać kwoty trzymiesięcznego uposażenia przysługującego funkcjonariuszowi.
2. Przez uposażenie rozumie się uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami o charakterze stałym należne funkcjonariuszowi w dniu wyrządzenia szkody.

Art. 7.

1. W razie wyrządzenia szkody osobie trzeciej przez funkcjonariusza przy wykonywaniu obowiązków służbowych, stroną zobowiązaną do naprawienia szkody jest jednostka organizacyjna, w której funkcjonariusz pełnił służbę w chwili wyrządzenia szkody.

2. Funkcjonariusz, który wyrządził szkodę, jest obowiązany jednak do zapłaty odszkodowania jednostce, która naprawiła szkodę, w wysokości nie przekraczającej trzymiesięcznego uposażenia przysługującego mu w dniu wyrządzenia szkody.

Art. 8.

1. Jeżeli funkcjonariusz umyślnie wyrządził szkodę, jest obowiązany do jej naprawienia w pełnej wysokości.
2. Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność materialną za szkodę niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej lub karnej.

Art. 9.

1. Funkcjonariusz odpowiada w pełnej wysokości za szkodę w mieniu powierzonym mu z obowiązkiem zwrotu albo wyliczenia się.
2. Funkcjonariusz ponosi odpowiedzialność za szkodę w powierzonym mu mieniu w granicach rzeczywistej straty.
3. Funkcjonariusz może uwolnić się od odpowiedzialności za szkodę w mieniu powierzonym, jeżeli wykaże, że powstała ona z przyczyn od niego niezależnych, a w szczególności wskutek niezapewnienia przez właściwą jednostkę organizacyjną warunków umożliwiających prawidłowe zabezpieczenie powierzonego mienia.
4. Na zasadach określonych w ust. 1-3 funkcjonariusze mogą przyjąć odpowiedzialność materialną za mienie powierzone im łącznie z obowiązkiem wyliczenia się. Podstawą łącznego powierzenia mienia jest umowa o współodpowiedzialności materialnej, zawarta na piśmie przez funkcjonariuszy z kierownikiem jednostki, która zarządza powierzonym mieniem.
5. Funkcjonariusze ponoszący wspólną odpowiedzialność materialną odpowiadają w częściach określonych w umowie.

Jednakże w razie ustalenia, że szkoda w całości lub części została spowodowana przez niektórych funkcjonariuszy, za całość szkody lub za stosowną jej część odpowiadają tylko sprawcy szkody.

Art. 10.

Jeżeli naprawienie szkody, z wyłączeniem szkody wyrządzonej umyślnie, następuje na podstawie ugody między właściwym organem a funkcjonariuszem, który wyrządził szkodę, wysokość odszkodowania może być obniżona, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, a w szczególności stopnia winy funkcjonariusza i jego stosunku do obowiązków służbowych.

Art. 11.

1. Do przedawnienia roszczeń o naprawienie przez funkcjonariusza wyrządzonej szkody stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, przepisy Działu czternastego Kodeksu pracy.
2. W razie wyrządzenia przez funkcjonariusza szkody osobie trzeciej, terminy przedawnienia liczą się od zaspokojenia roszczenia tej osoby.
3. Jeżeli szkoda została ujawniona po zwolnieniu funkcjonariusza ze służby, roszczenie o naprawienie wyrządzonej szkody przedawnia się z upływem roku od dnia zwolnienia funkcjonariusza.

Rozdział 3

Zasady dochodzenia roszczeń o odszkodowanie

Art. 12.

Właściwe organy są uprawnione do zawarcia ugody bez względu na wysokość szkody.

Art. 13.

1. Przed wydaniem orzeczenia o odszkodowaniu, właściwy organ wzywa funkcjonariusza do dobrowolnej zapłaty odszkodowania w określonym terminie lub do złożenia zobowiązania do zapłaty odszkodowania.
2. W przypadku odmowy zapłaty odszkodowania, złożenia zobowiązania do jego zapłaty lub braku zgody na zawarcie ugody, właściwy organ wydaje orzeczenie o odszkodowaniu.

Art. 14.

1. Właściwy organ wydaje orzeczenie o umorzeniu postępowania w sprawie odszkodowania, jeżeli:
 - 1) brak jest podstaw do wydania orzeczenia o odszkodowaniu,
 - 2) koszty związane z dochodzeniem należności przewyższyłyby jej wysokość,
 - 3) należność uległa przedawnieniu.
2. Postępowanie w sprawie odszkodowania może być umorzone, jeżeli przemawiają za tym szczególne okoliczności wyrządzenia szkody lub zasady współżycia społecznego.

Art. 15.

1. W postępowaniu wyjaśniającym w sprawach o spowodowanie szkody stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, z uwzględnieniem odrębności wynikających ze specyfiki służby funkcjonariuszy w poszczególnych organach.
2. Prezes Rady Ministrów, Ministrowie Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Sprawiedliwości, każdy w swoim zakresie działania, określają, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w sprawach odpowiedzialności materialnej funkcjonariuszy za szkody oraz sposób ustalania szkody, z uwzględnieniem odrębności

wynikających ze specyfiki poszczególnych służb. W rozporządzeniu należy określić właściwość organów Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej i Urzędu Ochrony Państwa do wszczęcia i prowadzenia postępowania w sprawach szkód, terminy postępowania, wzory dokumentów wymaganych w postępowaniu oraz sposób przeprowadzania egzekucji prawomocnych orzeczeń.

Art. 16.

1. Od orzeczenia o odszkodowaniu przysługuje odwołanie do sądu pracy w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.
2. W przypadku niezawinionego uchybienia terminu do wniesienia odwołania, wniosek o przywrócenie terminu składa się w sądzie pracy w ciągu 7 dni od dnia ustania przyczyny uchybienia terminu. We wniosku należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające przywrócenie terminu. Jednocześnie wnosi się odwołanie.

Art. 17.

1. Tytuł wykonawczy stanowią:
 - 1) prawomocne orzeczenie sądu opatrzone tytułem wykonawczym,
 - 2) orzeczenie o odszkodowaniu, od którego nie wniesiono odwołania, po zaopatrzeniu go przez właściwy organ w klauzulę wykonalności,
 - 3) podpisana przez funkcjonariusza ugoda, o której mowa w art. 10, zaopatrzona w klauzulę wykonalności przez właściwy organ, w przypadku niewykonania jej przez funkcjonariusza,
 - 4) pisemne zobowiązanie funkcjonariusza do zapłaty odszkodowania w określonym terminie zaopatrzone, w razie jego niewypełnienia, przez właściwy organ w klauzulę wykonalności.

2. Tytuły wykonawcze, o których mowa w ust. 1, stanowią podstawę do potrąceń z uposażenia funkcjonariuszy, egzekucji sądowej lub egzekucji administracyjnej świadczeń pieniężnych.

Art. 18.

Należność objęta tytułem wykonawczym może być umorzona przez właściwy organ, jeżeli jest nieściągalna.

Rozdział 4

Przepisy szczególne, przejściowe i końcowe

Art. 19.

Do spraw o odszkodowanie wszczętych i nie zakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczas obowiązujące, chyba że zostanie zawarta ugoda.

Art. 20.

1. W dekreście z dnia 5 października 1955 r. o odpowiedzialności materialnej żołnierzy za szkody wyrządzone jednostce wojskowej (Dz.U. Nr 40, poz. 247, z 1967 r. Nr 44, poz. 220 i z 1974 r. Nr 24, poz. 142) skreśla się art. 19.
2. W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa (Dz.U. Nr 30, poz. 180, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 59, poz. 269, Nr 106, poz. 496 i Nr 156, poz. 775 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 70, poz. 443, Nr 88, poz. 554 i Nr 141, poz. 943) skreśla się art. 55a.
3. Przepisy wydane na podstawie dekretu, o którym mowa w ust. 1, w części dotyczącej funkcjonariuszy Policji,

Straży Granicznej, Służby Więziennej i Urzędu Ochrony Państwa zachowują moc do czasu wydania przepisów, o których mowa w art. 15 ust. 2, chyba że są sprzeczne z ustawą.

Art. 21.

Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

U Z A S A D N I E N I E

Wydanie ustawy o odpowiedzialności materialnej funkcjonariuszy jest uzasadnione koniecznością porządkowania przepisów prawnych zgodnie z zasadami określonymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 493).

Dochodzenie odpowiedzialności materialnej żołnierzy i funkcjonariuszy za szkody wyrządzone swoim jednostkom jest unormowane obecnie przepisami dekretu z dnia 5 października 1955 r. o odpowiedzialności materialnej żołnierzy za szkody wyrządzone jednostce wojskowej (Dz.U. Nr 40, poz. 247, z 1967 r. nr 44, poz. 220 i z 1974 r. Nr 24, poz. 142). Te liczące ponad 40 lat przepisy w znacznej części zdezaktualizowały się w związku z wieloma zmianami organizacyjnymi, jakie w tym czasie następowały, głównie w zakresie służby funkcjonariuszy.

Istnieje przy tym nadal uzasadniona potrzeba odrębnej regulacji zasad dochodzenia odpowiedzialności za szkody spowodowane przez żołnierzy i funkcjonariuszy w mieniu, którym oni się posługują, w związku z pełnieniem służby. Uzasadnia to zarówno specyficzna organizacja służby wojskowej oraz służby funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej, a w szczególności potrzeba utrzymania dużej sprawności organizacyjnej poszczególnych jednostek tych służb, jak też fakt, że żołnierzom i funkcjonariuszom powierza się do codziennego użytkowania wielkiej wartości wyposażenie i specjalistyczny sprzęt.

Aktualnie jest przygotowywany przez Ministerstwo Obrony Narodowej odrębny projekt ustawy o odpowiedzialności materialnej żołnierzy za szkody wyrządzone jednostce wojskowej. W projekcie tym przewiduje się orzekanie w trybie

administracyjnym przez dowódców jednostek wojskowych w sprawach szkód o mniejszej wartości oraz orzekanie w sprawach szkód o większej wartości przez sądy wojskowe.

Ponieważ funkcjonariusze nie podlegają orzecznictwu sądów wojskowych nie jest obecnie możliwe objęcie ich przepisami dotyczącymi żołnierzy i zachodzi potrzeba odrębnej regulacji prawnej.

W projekcie ustawy o odpowiedzialności materialnej funkcjonariuszy przyjęto zasadę orzekania o odpowiedzialności za szkody w trybie administracyjnym, z zachowaniem pełnej kontroli sądowej przez przyjęcie odwołań od wydanych orzeczeń do sądów pracy, zgodnie z zasadą określoną w Kodeksie pracy.

Przyjęcie ustawy nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych.

KOMITET INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

p.o. **SEKRETARZA**
Maria Karasińska - Fendler
Podsekretarz Stanu

Sekr.Min.MKF / 4/15 / 98 / DHPiST - dw

Warszawa, 16. 08. 98 r.

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o odpowiedzialności materialnej funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej i Urzędu Ochrony Państwa za szkody wyrządzone w mieniu tych organów, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez p.o. Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Marię Karasińską - Fendler, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo nr RM-10-81-98), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Maria Karasińska - Fendler

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Marek Naglewski
Podsekretarz Stanu
Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji

URZĄD KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
al. Ujazdowskie 9, 00-918 Warszawa tel. 694-75-42, fax 625-03-80

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 4 listopada 1998 r.

